

Apostlagärningarna 23. Övers och komm: Bo Giertz

Apostlagärningarna Kapitel 23 Tumult i Stora Rådet (Apg 23:1–11)

Översättning

Nu visste Paulus att den ena delen av dem bestod av sadduceer och den andra av fariseer. Därför ropade han ut över församlingen: Bröder jag är farise en son av fariseer. Det är vårt hopp om uppståndelsen som gör att jag står här inför rätta. När sade detta bröt striden lös mellan fariseer och sadduceer och församlingen delade upp sig. Sadduceerna säger nämligen att det inte finns någon uppståndelse och inte heller några änglar eller andar medan fariseerna bekänner sig tro på bådadera. Det blev stort oväsen. Några skriftlärde ur fariseernas parti gick upp och protesterade energiskt och sade: Vi kan inte finna något ont hos den mannen. Tänk om en ande har talat med honom? Eller en ängel? Det blev rena tumultet och kommandanten började frukta att de skulle slita Paulus i stycken. Han befälde sitt manskap att gå ned och taga loss honom ur hopen och föra honom till kasernen. Men den natten trädde Herren fram för honom och sade: Var vid gott mod. Som du har vittnat för min sak i Jerusalem så måste du vittna också i Rom.

Kommentar

Paulus behöll initiativet. Han kände sina landsmän. Han visste precis, hur han skulle få dem att avslöja sina verkliga motiv. De ville få romarna att tro, att deras nit gällde den romerska statens säkerhet, när striden i själva verket gällde rent religiösa frågor. Paulus satte fingret på den springande punkten: frågan om uppståndelsen. Och genast visade det sig, att det var här det brändes. Hans anklagare föll ur rollen. De glömde att de skulle bevisa att Paulus var en statsfiende.

Det är möjligt att Paulus också hade en missionerande avsikt med sina ord. Dagen förut hade han genast tagit den chans han fick att vittna om Kristus. Här kunde det förefalla meningslöst. Men Paulus visste att det fanns bräckor i den mur av fiendskap som mötte honom. Det hade visat sig att fariseerna inte var oemottagliga för evangelium. Redan medan Kristus levde hade några av dem visat sin aktning och sin uppskattning. Nu hade en hel rad blivit kristna. Här fanns den stora olikheten mellan dem och sadduceerna. En sadducé kunde inte bli kristen utan att göra upp med en lång rad av de trossatser han hyllat. En farisé behövde bara dra konsekvenserna av dem och inse att uppfyllelsen låg i Kristus. Det betydde visserligen en ny syn på lagen och på den yttersta grunden för frälsningen, men det betydde inte något brott med tron på Israels Gud, det gamla förbundets Gud. Paulus hade själv förstått att Gud hade lett honom ända från moderlivet och att hans fariseiska fostran hade varit en förberedelse till hans livsuppgift. Fariseerna stod för det religiösa allvaret, för tron på uppenbarelsen i Skriften – hela Skriften! – och för vissheten om att Guds största gärningar låg i framtiden. Sadduceerna var den ljumma folkreligionens representanter, som höll på de gamla riterna men hade sina verkliga intressen i denna världen, där det gällde att få ut sitt goda. Någon uppståndelse till evigt liv trodde de inte på. Paulus visste vad han hade fariseismen att tacka för och förnekade inte sin tacksamhetsskuld.

Det visade sig också att det bland fariseerna i Rådet fanns en och annan som tog Paulus i försvar. Men det man verkligen diskuterade (eller snarare stormgrälade om) var de gamla stridsfrågorna. De närvarande romarna måste ha fått ett starkt intryck av att striden kring Paulus inte hade något att göra med Romarrikets säkerhet. Argumenten tycks så småningom ha blivit handgripliga, åtminstone gentemot Paulus, så att kommandanten ansåg det bäst att låta sina knektar hämta ut honom ur den upprörda hopen. En sak hade han fått klart för sig: här rörde det sig om ett judiskt religionsgräl, som Rom inte borde lägga s i.

Mordanslaget mot Paulus (Apg 23:12–21)

Översättning

När det blev dag rotade judarna sig samman och förpliktade sig med dyra eder att varken äta eller dricka förrän de hade slagit ihjäl Paulus. Det var mer än fyrtio av dem som deltog i den sammansvärjningen. Sedan gick de till översteprästen och de äldste och sade: Vi har förpliktat oss med ed att inte smaka någonting förrän vi slagit ihjäl Paulus. Nu är det er sak att tillsammans med Rådet anmoda kommandanten att skicka ner honom till er. Säg att ni tänker undersöka hans sak litet närmare. Vi skall hålla oss färdiga att döda honom innan han hinner fram.

En systerson till Paulus fick reda på försåtet. Han kom till kasernen, slapp in och berättade det för Paulus. Då kallade Paulus på en av centurionerna och sade: För den här unge mannen till kommandanten. Han har ett meddelande till honom. Då tog han honom med sig och gick till kommandanten och sade: Fången Paulus kallade på mig och bad mig föra den här unge mannen till dig eftersom han har något att säga dig. Då tog kommandanten honom vid armen och förde honom avsides och frågade: Vad är det du har att meddela mig? Han svarade: Judarna har kommit överens om att be dig, att du i morgon skall föra Paulus ner till Rådet under förevändning att de vill förhöra sig litet närmare om hans sak. Det skall du inte bevilja dem. De ligger bakhåll för honom mer än fyrtio karlar som har svurit en dyr ed att varken äta eller dricka förrän de dödat honom. Nu håller de sig beredda och väntar bara på ditt ja.

Kommentar

Rådsmedlemmarna måste ha känt på sig, att de skött sina kort illa. De skulle gärna ha gjort om det hela från början, och de fick anledning att försöka ordna med den saken omedelbart. Det visade sig nämligen att några hetsporrar sammansvurit sig för att döda Paulus. De hade gjort det på österländskt vis med en gruvlig ed, där de nedkallade all slags förbannelse över sig – det framgår av det ord som Lukas använder – för den händelse de åt eller drack något innan de röt Paulus ur vägen. Det gällde alltså att få ut honom ur Antonia, och det måste ske raskt. Översteprästen och Rådet sattes under press. Även om det var klokare att vänta något, så måste man nu handla. De sammansvurna kunde inte vara utan mat och dryck alltför länge.

Det fanns mer än fyrtio sammansvurna, och det gick som det i regel går när så många skall dela en hemlighet. Den sipprade ut och kom till örönen också på en ung man, som var son till Paulus syster. Vi vet ingenting mera om honom, inte ens om

han var kristen. I denna stund var han i varje fall solidarisk med sin morbror. Han gick till Antonia och blev insläppt. Paulus fick tydligen ta emot besök, hårdare var inte hans fängelse. Och sedan gick saken sin naturliga gång, som Lukas utförligt beskriver. Hela komplotten kom till kommendantens öron.

Paulus förs till Cesarea (Apg 23:22‐35)

Översättning

Kommendanten lät honom gå sen han förmanat honom att inte låta någon människa veta att han avslöjat detta. Så kallade han sig två av centurionerna och sade: Tag två hundra man och håll dem beredda att marschera till Cesarea efter tredje timmen i natt dessutom sjuttio ryttare och två hundra av hjälptrupperna. Och skaffa fram riddjur och se till att Paulus får rida och att de för honom välbehållen till prokuratorn Felix.

Han sände med ett brev av följande innehåll: Claudius Lysias hälsar vördsamt prokuratorn Felix. Denne man hade gripits av judarna och höll på att bli ihjälslagen av dem när jag ingrep med mitt manskap och räddade honom, då jag hört, att han var romersk medborgare. Eftersom jag ville få reda på vad de anklagade honom för förde jag honom till deras rådsförsamling. Jag fann att anklagelsen mot honom rörde några tvistepunkter i deras lag men att ingenting lades honom till last som kunde föranleda dödsstraff eller fängelse. Sen nu ett planerat anslag mot honom blivit avslöjat för mig, skickar jag honom ofördröjligen till dig och meddelar också målsägarna att de får föra talan mot honom inför dig.

Så tog soldaterna med sig Paulus enligt den order de fått och förde honom om natten till Antipatris. Nästa dag lät de ryttarna draga vidare med honom och vände tillbaka till kasernen. När ryttarna kom till Cesarea lämnade de fram brevet och överantvordade samtidigt Paulus åt honom. Felix läste brevet och frågade från vilken provins han kom. När han fått veta att han var från Silicien sade han: Jag skall hålla förhör med dig när också de som anklagar dig har kommit hit. Samtidigt gav han befallning att han skulle hållas under bevakning i Herodes palats.

Kommentar

Åter visade kommendanten att han kunde fatta beslut. Vi får veta hans namn: Claudius Lysias. Sitt romerska medborgarskap hade han tydligen köpt av kejsar Claudius (som handlade med sådant) och enligt tidens sed hade han antagit sin gynnares familjenamn. Han tycks ha varit en god representant för de dugliga officerare som var ryggraden i den romerska armén och därmed en av hörnpelarna för världsfreden. Han hade ålagt Paulus unge släkting att tåga som muren. Det fick inte läcka ut att romarna blivit varskodda. Om de sammansvurna anade att Paulus skulle föras i säkerhet, kunde de lägga sig i bakhåll längs vägen. Här fick man inte ta några risker. Lysias avdelade två hela centurior som eskort och dessutom en skvadron av kavalleriet. För säkerhets skull skickade han med också en avdelning av de lätta hjälptrupper han hade under sitt befäl. Lukas använder en benämning på dem som först fem hundra år senare kommer igen i litteraturen som militär term. Vi vet inte exakt vad den betyder. Den erfarna romaren tänkte också på att skaffa riddjur åt Paulus. Truppen hade en lång nattmarsch framför sig. Sådant kunde han begära av sina infanterister, men inte av en civilperson ‐ fast vi nog med skäl kan undra om inte Paulus hade minst lika stor marschvans som någon soldat.

Vid tredje timmen på natten ‐ modernt uttryckt: klockan 21 ‐ bröt man upp. Truppen måste ha marscherat hela natten och en god del av nästa förmiddag, innan den nådde Antipatris, halvvägs till Cesarea. Därmed hade man vunnit ett betryggande försprång framför terroristerna och eskorten kunde minskas. Fotfulket vände tillbaka till Jerusalem, och ryttarna ensamma svarade för den dubbla uppgiften att bevaka och skydda sin fånge.

I förbigående ger oss Lukas en föreställning om hur ett brev kunde se ut som en romersk officer i ett sådant läge sände sin chef. Det är kort och sakligt och befäster intrycket av Lysias duglighet. På en enda punkt har han retuscherat historien till sin egen fördel. Det är när han säger att han ingrep och räddade Paulus, eftersom han hört att han var romare. På så vis slapp han nämna den genanta orsaken till att han upptäckte hur det förhöll sig med fångens medborgarskap.

Man kan undra hur Lukas kunde veta något om innehållet i detta brev. Enklast är det att säga att han ungefär kunde räkna ut vad där måste ha stått. Men man måste då fråga, varför han över huvud taget refererar det. Det har sin betydelse bara som ett led i det försvar för Paulus, som Lukas här ställer samman. Men för att duga som försvar måste brevet vara äkta. En förfalskning skulle kunnat få förödande konsekvenser. Lukas ‐ och med honom Paulus ‐ åberopar ju indirekt Claudius Lysias som vittne. All sannolikhet talar för att Paulus hade fått ta del av brevets innehåll. I antiken läste man alltid högt, och grundtexten kunde med rätta översättas: Felix läste upp brevet och frågade‐ Det var den naturliga inledningen till ett första förhör.

Prokuratorn behandlade sin fånge korrekt men avmått. Han hörde efter var han kom ifrån och förklarade att han skulle ge sig tid med honom så snart motparten hade infunnit sig för att framlägga sina anklagelser. Tills vidare skulle han vara under arrest i residenset. Det var Herodes gamla kungspalats, som hade gjorts om till bostad och ämbetslokaler för den romerske prokuratorn.

Hur det gick för de edsvurna judarna vet vi inte, men vi kan nog utgå ifrån att de både åt och drack när de såg att Paulus undkommit. Det fanns många möjligheter att bli löst från en ed, och de skrifflärda kände väl till dem. De lär inte ha varit ovilliga att ställa sin sakkunskap till förfogande.

Copyrightregler:

Bo Giertz är upphovsman till såväl översättning som kommentar,
Nedladdning och utskrift av såväl översättning som kommentar får endast ske för personligt bruk,
All övrig användning av såväl översättning som kommentar måste godkännas av rättsinnehavarna samt
Stiftelsen bibelskolan.com åtar sig att förmedla eventuella förfrågningar om vidare användning av översättning och/eller
kommentar till rättsinnehavarna.

REGISTER:Nya Testamentet Apostlagärningarna